

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՆԵՐԻ ՅԵՐԱՅԱՆԱԳԻՐ

«ԲՐՈ Արմենիայի վերջին թիւին մէջ, Պ. Բրէր Քիշեար հետեւեալ տողերը կը նուիրէ վեր. Հնչակեան կուսակցութեան Գործիչներ զրկած յիշատակագրին, «Վերջին վայրկեանին կ'իմանամ թէ Հնչակեան յեղափոխական կուսակցութեան կեդրոնական վարչութիւնը Բոմբիկները զրկած է ձարին այդ քաղաքն հասնելէ անմիջապէս յետոյ, յիշատակագիր մը երկու օրինակով, մին ուղղուած ֆրանսական հանրապետութեան նախագահին, միւսը՝ Ռուսիոյ կայսեր Ա. Խ յիշատակագիրը կոչուած կ'ընէ ու չազորութիւնը դարձնել Հայաստանի զարհուրելի կացութեան վրայ եւ մասնաւորապէս Մուշի եւ Սասունի դէպքերուն, եւ կը հարկի ծրարեան եւ Ռուսիան» կ'ըստ զորքունէութեան մը նախաձեռնութիւնն առնելու, վերջ զնկու համար իրաց վիճակի մը որ խաղաղութեան դէմ մշտական վտանգ մը կը կացուցանէ, գործադրել տալով Հայաստանի մէջ այն բաներու որոշումները զոր եւ րոպական պետութիւններն իրենց իսկ անաջարկեցին 1895ին:

«Այսպէս, առանց իրարու հետ խորհրդակցած ըլլալու, հայկական գործունէութեան երկու պատմական կուսակցութիւնները միեւնոյն գաղափարն ունեցած են Ֆրանսային կոչում ընելու՝ իրենց ժողովրդին փրկութեանը համար: «Ֆրանսայի համար չպտ ախտը բան մը եւ ան ճշտելի ամօթ մը պիտի ըլլար եթէ իրենց ձայնը լսելի չըլլար այս եղբրական պառնուն ուր դիւրեր կը բոցափառին եւ արեւը կը հոսի՝ Միւս Մարդասպանին հրամանովը:»

ԳՐԷՐ ԵՒ ԹԵՐԹԵՐ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՆԴԻՐԸ:

— Պ. ԶԵՐԱՋ, ԴՐՈՇԱԿԵԱՆՆԵՐԸ, ԶԱՐԸ ԵՒ ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ ԲԵՒԵՌԱԳԵՏԸ:

— ԿՈՌՈՒՈՂՆԵՐՈՒՆ ԶԱՄԱՐ:

— 0 —

— Միտքեան ինկորը. — Պոսթոնի «Ձայն Հայրենեաց»ը իր սեպտեմբեր 15ի թիւին մէջ հետեւեալ լուրը կը հաղորդէ որ ամիսամիտ հաճոյց պիտի պատճառէ բոլոր անկեղծ ազգատէրներուն: «Երեք կուսակցութեան պատկառնող խումբ մը յեղափոխականներն — որոնք մէջը նաեւ «Հայրենեաց»ի եւ «Ձայն Հայրենեաց»ի խմբագրական մարմիններու անդամներ — կանխաւ եղած կարգապահութեան մը համաձայն սեպտ. 6 ուրբաթ երեկոյ հաւաքուեցան խորհելու թէ ի՞նչ միջոցներ կ'ընան գտնել համեմատելի թիւ մը գոյացնելու Սեպտեմբերի երեք

Յեզ. մարմիններու մէջ, եւ միութեան իրազորութիւնն նպաստելու երեք կուսակցութեանց միջեւ:

«Ժողովը ընկերական խորհրդակցութեան մը ետք հետեւեալ թելադրութիւնները ըրաւ:

«1. «Հայրենեաց»ի եւ «Ձայն Հայրենեաց»ի խմբագրութիւնները զաղբեղնեւ ասկէ ետք կուսակցական-անհատական վէճերը:

«2. Գումարում մը եւս ունենալ յառաջիկայ ուրբաթ երեկոյ (13 սեպ.) խորհրդակցութիւնները շարունակելու միութեան խնդրոյ մասին:»

Կը մաղթեմ, եւ կը յուսամ, որ Դրօշակեանց վարիչ մարմինը պիտի չուշանայ հետեւելու Ամերիկայի Դրօշակեաններուն աչնիւ եւ ուշիմ օրինակին:

— Պ. ԶԵՐԱՋ, ԴՐՈՇԱԿԵԱՆՆԵՐԸ, ԶԱՐԸ ԵՒ ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ ԲԵՒԵՌԱԳԵՏԸ. — «Արմենիայի վերջին թիւին մէջ Պ. Զերաջ «սխալ» մը եւ «ձախաււրութիւն» մը (gaffe) կ'անուանէ Պ. Քիշեարի ձեռքով Պ. Տեղաւորի մօտ Դրօշակեանց դիմումը, Պ. Զերաջ կը մեղադրէ Դրօշակեաններուն՝ բարեհոգեմանց նոր ծրագրի մը առաջարկած ըլլալին, մինչդեռ՝ կ'ըսէ՝ կրնային 1895 մայիս 15ի ծրագրին գործադրութիւնը պահանջել: Պ. Զերաջ կը կարծէ որ նոր ծրագրի մը ներկայացուելը, պետութեանց եւ Սուլթանին միջեւ նորանոր վէճեր յարուցանելով, պիտի յալապօսնէ հայկական խնդրոյն լուծումը: «Նոր ծրագրի մը ներկայացնելը, կ'ըսէ պ. Զերաջ, հայ ժողովրդին ոգեւորը եւ կարածն էր, Սուլթանին հացին իւզ քսել է:» Արդեւ, կրկարծէ պ. Զերաջ, Դրօշակեան կուսակցութիւնը մարմիններուն ամենէն անյարմարն էր ծրագրի մը ներկայացնելու համար, որովհետեւ «այդ կուսակցութիւնը լաւ աշտով չի տեսնուիր եւրոպական կառավարութեանց մեծամասնութիւնն» որուն հակադիպափոխականն է: Այսու նախերեք պ. Զերաջ կը գտնահաւատ Դրօշակեաններուն «գիւսնապաշտական դիմումները ընել սկսիլը», բայց, կ'ըսէ, «որովհետեւ ամէն բանի մէջ աշխիտու ընելը չըլանէ մը պէտքէ անցնել, կը պատահի որ այդ քաղաքականութեան նորենմանները ձախաււրութիւններ կը գործեն: Մեր աշխրիվութեանը յանձնուած շահերուն մասնադու թիւնը մեր վերայ պարտ կը դնէ այդ սխալներուն նորագոյնը մասնանշիլ ընելու:»

Այս տողերը գրուած են միմիայն Դրօշակեանց եւ Դրօշակեանի ֆրանսական խմբերին ձեռնադրկին արժեքը կոտորելու համար, — որպէս զի եթէ զիպատով վաղը հայկական խնդիրը լուծուի, հայ ժողովուրդը կարծէ թէ այդ լուծումը կը պարտի միայն եւ միայն այն ազգաբաղիկները զոր պ. Զերաջ, — քաղաքափառական բոլոր ճարտարութիւններուն մէջ վարպետ ելած տեսակ մը Պղծմարք ինչպէս դիտենք — քրիւնը Զարին եւ պ. Տեղաւորին: